

LA AURORA

Semanario Bilingüe.—Se publica los sábados

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN

En las Baleares... 1'00 peseta trimestre.
En las provincias... 1'50 » »
Extranjero... 2'00 » »

REDACCIÓN Y ADMINISTRACION

AMADOR N.º 22. MANACOR

Anuncios y comunicados a
precios convencionales

PUNTOS DE SUSCRIPCIÓN

EN PALMA:—Librería de Felipe Guasp.—Mo-
rey, 6. Taller de encuadernaciones de Fran-
cisco Ferrer.—Sta. Eulalia, 25 y en la Admi-
nistración de este periódico.

Parla en Repenjolí. Escoltau y oïren.

BOLETS

N' haurem d' arrambar uns quants a certs subjectes anti-clericals que no fan gayre bonda i duen massa ab ventsó ses coses de Deu i de l' Església, que no les fan més que bé, i es grans belitres e-hu agraxen fentne cent per un passol. ¡Quin merinatje, Senyor!

I

¿AONT ES ÉSTAT AXÓ?

Es paperot socialista de Ciutat diu que «a un poble d'aquexa illa» se 'n morí un «casi repentiament», sense «rebre 's Viatic»; pero lo endemá «ses campanes de l' església» tocaren «es Viatic» d' aquell mort. Es segur qu' axó no es més qu' una ména des paperot socialista per posar en ridícul ses coses de l' Església. ¡Que diga a n-e quin poble i quant va esser tot axó, i es nom des mort! ¡Axi hu aclarirem si hi ha res ver!

II

POESIA PERVERSA

E-hu es una que 'n posa s' *Obrer Balear*. Aqueys socialistes s' avenen tan poc ab sa poesia com el dimoni ab la creu. Se veu qu' aquex *fedor de retxes curtes* (no li deym *poeta* per no fer un mal ters a n-aquexa paraula) es un capesflorat. Ell metex diu qu' ha perduda sa fe en Deu qu' un temps tenia. I ¿qu' ha guanyat perdent sa fe? Diu qu' es seu «pit» está «afligit» ara que «no hi reyna» sa fe, i es «seu cor» «conturbat», i que «sa llum de sa raó» li «diu: tot es fals».

Tot axó ha guanyat perdent sa fe: *aflició de pit, conturbació de cor*. En canvi ara té per tot aliment des seu cor aquest roegó verinós: *Tot es fals*. ¿Quina vida, quin consol, quin remey, quin bossi de pa en porá treure de que *tot sia fals*?

Ah malanats socialistes de Manacor i de fora de Manacor que, per conseguir sa regeneració i rehabilitació de sa classe obrera, heu perduda sa fe i vos feys grossos de no creure en Deu ni en Sta. Maria, ¿que teniu més ara que heu perduda sa fe, que vos feya esperar ab el cel i aquexa dolíssima esperansa d' una felicitat infinita i eterna, vos sostenia i encoratjava es mitx des soscaires i trabays d' aquesta vida? ¿que teniu en canvi de sa fe qu' heu perduda? Ah! vos ne pren com a n-aquex *fedor de retxes curtes* des vostro paperot: teniu es vostro «pit» «afligit», i «conturbat» es vostro «cor»; sa

vostra vida no es «amor», sino odi i fel; feys vida d' escorpins. ¡Ah malanats! ¡En feys molta, molta, molta de compassió!

III

¿QUE ES SA GUERRA?

Es paperot socialista de Palma mos fa a sebre que «sa guerra» es «violència», es «es triunt des més fort, no des més just». ¿Ay de bo? Idó voltros socialistes ¿per que en feys de «guerra» a Deu, a l' Església, a n-es capellans, a n-es frares, a ses monjes? ¿Per que, quant vos declarau en vaga, en feys de «guerra» a n-els altres obrers que volen fer feyna? ¿Per que dia 25 d' octubre passat, a Barcelona, ja havieu fetes tres morts, ja havieu morts tres obrers p' es gran crim de no voler fer vaga ab sos metalúrgics, p' es gran crim de voler fer feyna? Si sa «guerra» es tan dolenta, ¿per que en feys voltros a n-es qui no son des vostro paper? ¿per que 'n feys a n-En Maura, predicant contra ell sa teoria de *s' atentat personal*? ¿per que sosteniu que hi ha que matar En Maura? Si sa «guerra» es tan dolenta ¿per que donau per ben feta sa des populatje revolucionari de Portugal contra capellans, frares i monjes? ¿per que donau per ben feta sa guerra que republicans, i socialistes i anarquistes féreu a Barcelona, Manresa, Granollers, Masnou, Calonge i St. Feliu de Guixols durant sa *setmana trágica* contra esglésies, convents, escoles, capellans, monjes i frares?—¿Que sa guerra es dolenta? Prou que hu es! ¡Si es un assot de Deu, un cástic des pecat! Lo que no es ver, es lo que diu es paperot socialista, que sa guerra sia sempre *injusta*. Sa guerra feta en defensa própia, per rebutjar tot aquell que mos invest sense raó, que mos invadex contra tot dret, es *justa justíssima*, ¡o *companys* socialistes! Pero lo que hi ha es que voltros sou tan... belitres, que deys ses mil llástimes contra sa guerra donantla per *injusta*, i llavó feys només tota sa que poreu contra 's qui vos fan nosa o no vos van pe' ses vostres. ¡E-hu sou belitres embelitrats!

IV

¿MÉS DOLENT QU' EN MAURA?

S' *Obrer Balear* está molt cremat d' En Canalejas; no 's treu paraula bona d' ell. El tracta de *farsant*, de *criat* d' En Maura, d' *intrigant*, d' *hipócrita*, qu' ha «allunyada des ciutadans (i pagesos) sa llibertat de pensar i de dir», qu' es un «reaccionari», qu' es «s' inimic més gros» des «poble», qu' En Maura es «sa soca» i En Canalejas una «estella» de tal «soca», que «du l' Espanya a sa miséria més nefasta».

I ¿que 'n direm de *El Progreso*, es paperot d' En Lerroux? Dia 7 del co-

rrent pósa un article de quatre columnes per demostrar que «En Canalejas» es «pitjor qu' En Maura»; i diu que 's Govern d' En Canalejas e-hu ha fet pitjor que 's d' En Maura, i afitx: «Si no fusila, es porque en el actual Gabinete no hay siquiera un matón como La Cierva ni un inconciente como Maura». Diu que lo qu' ha fet En Canalejas ab sa vaga de Sabadell, es una «infámia»; i acaba dient que sa política d' En Canalejas «ES MIL VOLTES PITJOR QUE EN MAURA».

D' altre vent es *Comité Nacional* des partit socialista ha dirigida ab data de 1 del corrent una Circular a tots ets organismes i juntes socialistes perque li donin conte de totes ses persecucions que patesquen des Govern actual, presentantlo com e tiranic i déspota insuportable.

¿Per que tot aquest xelim-i-xelam contra En Canalejas? Senzillament perque en lo de Bilbao, Sabadell, Barcelona i propagandes contra s' exercit i contra s' acció d' Espanya i l' Africa ha fet una mica de governant. Si, just perque ha demostrada una mica d' energia contra 's perturbadors i desbaratadors de s' orde públic, contra 's qui amenassaven es bens i ses vides d' ets altres, com es vaguistes de Sabadell, contra es qui escitaven s' exercit a no servir la Pátria, contra 's qui atentaven a sa dignitat i a n-es bon nom d' Espanya. Perque En Canalejas ha posat a tots aqueys criminals una mica de retgit, no tot es que 's merexien i demanava sa justicia i sa lley, per axó En Canalejas ara es un tirá, un déspota, un *reaccionari*, un *criat* i una *estella* d' En Maura, s' *inimic* més gros, *mil vegades pitjor qu' En Maura*.

I si En Maura ab lo qu' es, es socialistes, republicans i anarquistes han decretat que l' han de matar i que may més pot tornar governar, i qu' ells no permetrán en via neguna que torn puja, ¿com, idó, ara aguanten En Canalejas, si es *mil vegades pitjor qu' En Maura*? ¿Que li haurán de fer ara a n-En Canalejas? ¿Quina mort li haurán de donar?

Es qu' aqueys republicans, socialistes i anarquistes son.... colossals.

V

¿QUE SABEU VOLTROS DE MISSES?

Es paperot socialista antaferra doys i carabassencades sobre un ric que diu que 's morí i que només donava a n-es pobres ses miques que li queyen de sa taula, i que llavó se va dexar moltes de misses a totes ses parròquies. I se fa més envant, i diu que 's pobres no hi tendrán gens de part ni cap profit d' aquelles misses.—¡O *companys* socialistes! ¿com sou tan atrevits que vos afi-

cau a parlar de lo que no enteneu? ¿Que sabeu voltros de misses?

Heu de sebre idó que 's pobres, tot es poble cristiá té part en totes ses misses que 's diuen; en totes ses misses que 's rics se fan dir. Si, senyorets, totes ses misses que 's diuen, s' oferexen a Deu en honra i glória de Ell i de tots ets àngels i sants, i p' es bé de tots els feels cristians d' aquest món i per totes ses animes del purgatori i per que 'ts infeels se convertesquen i ets heretjes i renegats tornin a n-es bon camí. ¿E-hu sabeu ara ¡o socialistes! per qui's diuen ses misses i a n-e qui aprofiten? ¿Quant es bon ver que blasfemau lo que ignoraui! ¡Mesquins de voltros! ¿Aont s' es vist may un repartiment de bens a tothom, a n-es més petits i desvalguts de tota la terra, com es repartiment que fa l' Església des bens espirituals ab so Sant Sacrifici de sa missa entre tots es seus fills, entre tots es fiys d' Adam?

VI

EN PARLAR DE MÍ, NO RIC.

Ets escripturedors de *El Ideal* fan flammada contra 's qui han engarbullat es presupost de s' Ajuntament de Ciutat per l' any qui vé perque hi lleven ses *tres mil pessetes* que 's donaven a n-es *Laboratori-biológic-maritim* de Porto-Pi, que 'l manetjen es dos catedráticos anti-clericals N' Odón de Buen i En Fuset. —Qu' aquex *Laboratori* es una cosa bona, no es gens dupτός; que sia lo més bo de tot que s' Ajuntament de Palma pogués subvencionar i fomentar, está molt lluny d' esser ver. N' hi ha una partida de coses, més necessáries que no aquell *Laboratori*, que s' Ajuntament e-hi hauria de donar una maneta. Per exemple, una *granja agrícola model* p' es conradores i hortalsans des terme de Ciutat; montar degudament sa netetja des carrers i plasses de Ciutat, tan abandonada, tan primitiva; emprendre un pla de clavegueres en retgla, axi com les tenen ja o les fan ses ciutats com Palma de ses nacions vertaderament civilisades; enrengar edificis apostats per escoles, pero no just una *escola-model*; etc. Totes aquestes coses i moltes d' altres que no deym per no allargar massa, son més interessants per Palma que no aquell *Laboratori*, que de sí també té sa seua importáncia que en cap manera li vólem negar.

El Ideal qu' ara esqueyna tant perque lleven aquexes *tres mil pessetes*, ¿no ha demanat ell que llevassen ses *tres mil* consignades per Fetes Religioses? ¿No ha dit ell que, qui vol tals Festes, que les pagui de sa seua bossa? ¿Que contestaria ara a n-es que li digués: qui vol *Laboratori-biológic-maritim*, que 'l pagui de sa seua bossa?—Lo bo seria sentir *El Ideal* si aquex *Labo-*

atoris fos cosa de Frares o Jesuïtes; que, en lloc d' En Fuset i N' Odón de Buen, se 'n cuydassen religiosos. ¿Cridaria tant com crida ara, si tractaven de llevar a n-es religiosos tal subvenció?

Senyorets de *El Ideal*, no sieu tan apassionats! Creysme, s' interès es mala bèstia! Mentres se tracti d' associar a d' estrényer frares i monjes, vos sembla molt bé; ara, en tocarvos a voltros, ja muda d' espècie, i tot son trons i llamps que tirau. És allò: *en parlar de mi, no ric*.

VII

PERO, SR. CHAMPSAUR...!

¡Sabeu que hi anau de desbaratat ab aquest articlot *Empujados* qu' heu entafarrat demunt *El Ideal*! I ¡sou un Catedràtic des nostre Institut! ¿Vol dir vos «per cumplir es vostros devers» no admeteu cap «coacció», cap forsa «esterior». «venga d' ont venga»? ¿Ni sa forsa que vé de Deu no admeteu? ¿No admeteu sa lley de Deu, s' obligació de subjectarvos a sa lley de Deu? ¡I deys que no admeteu més que «sa coacció interna» de sa vostra «raó»! ¿I qui senyala 's vostros «devers»? ¿Vos metex? ¿sa vostra pobre «raó»? ¡Pobre humanitat si part-demunt ella no hi havia més que «sa raó» humana per senyalarli «devers» i obligacions i ferlos hi observar! Mos tornariem a fonar dins es paganisme ab tots es seus errors i horrors, ab totes ses seues abominacions, infàmies i crims, de que vengué a alliberar-mos el Bon Jesús.

Sabeu que 'n deys de molts de desbarats i grossos, Sr. Champsaur! Se veu clar que no vos comanàreu a Deu ni a Sta. Maria per escriure aqueix articlot!

¿I vos, catedràtic d' ur Institut de 2.ª Ensenyansa, teniu pit per sostenir que «ets únics que engendren riquesa» son es qui están «acalats demunt sa terra», «jonyits a sa feyna», axó es, es trabayadors des camps, es trabayadors mecànics? ¡De manera que tots es «jonyits» a ses altres feynes, es feyners de s' inteligència (mestres d' escola, catedràtics, totes ses altres professions: misers, metjes, jutjes, arquitectes, enginyers, etc. etc.) «no engendren riquesa»! ¡De manera que vos metex no «n engendrau», si no es que cada dia vos n' aneu a guanyar es vostro jornal a qualque hort o possessió de prop de Ciutat, cavant o llaurant, o treyant fems o qualsevol feyna que vos fassa estar «acalat» («encorbado») «demunt sa terra»! ¡I llavó, per més burla i afronta, afegiu que «ets únics desposseits» de «riquesa» son es qui están «acalats demunt sa terra», «jonyits a sa feyna»! ¿Qui no hu veu qu' axó es una solemne mentida? N' hi ha, Sr. Champsaur, que cada dia están «acalats» fent feyna a n-es camp, que vos taparien de diners. No, Sr. Champsaur no es ver axó que deys. De pobresa, de «desposseits de riquesa» n' hi ha dins tots ets oficis des camp i de ses ciutats; n' hi ha per tot de «desposseits» i de «possessionats». N' hi ha des que 'l mon es mon, i n' hi haurá sempre fins es dia del Judici Final, a pesar, de totes ses teories *redentores* de tots voltros anti-clericals.

Seguint sa lectura des vostro articlot, hem cobrat coratge perque hem vist que posáveu una partida de paragrafs del bisbe nor-american Monseñor Irelant sobre Lleó XIII, sa democràcia i es socialisme. En tot lo que

citau d' aqueix bisbe, no hi sabem afinar res contrari a sa fe catòlica, i moltes d' aquelles coses les ha professades sempre sustancialment l' Església i ses altres no sabem que les haja condemnades may.—Pero llavó ¡O Sr. Champsaur! vos tornau desbaratar, dient contra tota veritat que Lleó XIII, el bisbe Irelant i ets arquebisbes Gibbons, Manning i Ketteler, defensant sa *democràcia cristiana*, resultaren *modernistes*, i per axó el Papa d' ara les ha parat clot, les ha condemnats. ¡Axó no es ver, senyor Champsaur! ¡axó es un' altra solemne mentida! Pio X no ha desfet res de lo que fé Lleó XIII; Pio X no ha condemnada cap orientació, cap búxola qu' hagués donada a n-es catòlics Lleó XIII; Pio X no ha condemnat cap *moviment social* que Lleó XIII hagués encoratjat. Tot lo contrari: Pio X ha confirmat i sostén tot qu' t ensenyá i sostengué Lleó XIII sobre *democràcia cristiana* i *moviment social*.—No, Sr. Champsaur, es *modernisme* qu' ha condemnat Pio X no es Lleó XIII, ni 'l bisbe Irelant, ni 'ls cardenals Gibbons, Manning, Ketteler. No, senyoret, no hu eren aqueys des *modernistes* condemnats p' el Papa. Lo qu' ha condemnat el Papa es aquell conjunt d' errors, tan envitricollats i estrafolaris, derivats des *subjectivisme* d' En Kant, (1) que fan consistir tota sa religió en un desplegament de sa pròpia conciença, resultant una pura ilusió sa Dividat de Jesucrist, s' Autoritat de l' Església, tots es dogmes de sa nostra fe, resultant tot un pur panteisme, es caos, es no res. Axó ¡O Sr. Champsaur! en es resum es *modernisme* que 'l Papa ha condemnat, no lo que ensenyaven sobre *democràcia cristiana* i *moviment social* Lleó XIII i aquells altres Successors dels Apóstols. ¡Vaja, Sr. Champsaur, no está bé per un catedràtic com vos parlar tant a la barbariana, sense sebre que duys entre mans! ¡Heu de creure que dins sa càtedra hu feys millor! ¡Pobres dexebles vostro! ¡i, ensenyant, e-hu fèssiu tan malament com escrivint aqueys articlots que posau demunt *El Ideal*!

VIII

¡UEY, SR. OZONES. DE SÖLLER!

¿Com estam aquí, senyoret? ¿Com vos sou cremat tant perque jo, ad so metex dret ab que vos dia 16 d' octubre fèreu aquell sermonot devant sa partida

(1) Aquex Kant era un filosof alemany des sigle XVIII, homo de gran cap, pero d' estil tan enrevisclat i envitricollat que 'l dimoni que l' entenga. Ensenyava que s' homo no pot estar segur de res de lo que passa fora d' ell, sino just des fets de sa seua pròpia conciença, i deya que *'s temps* i *'s espay* no son res fora de noltros, no tenen cap *realitat esterior*, sino que son just *modalitats* que posa 's nostro enteniment. D' aquí resulta que tot quant e-hi ha no és més qu' un ' desplegament des nostro pensament i de sa nostra conciença, resultá 's *panteisme* idealista de Fichte, Schelling i Hegel, segons els quals no hi havia més Deu ni més mon qu' una sustància ideal (es jo, lo *absolut*, s' *idea*) que 's desplegava eternament, infinitament, i per lo metex no hi ha bé ni mal, ni devers, ni vicis ni virtuts, i axi cadascú se 'n pot anar per allà ont tenga 's cap girat i viure com es cavalls, muls, ases, porcs.... Axó es es *panteisme*.

Aquexa nota no va per vos. Sr. Champsaur, sino pé sa gent senzilla i de bona part que lletgexen *La Aurora*, i no 'n saben pelada de s' història de ses barbaritats qu' han dites es senyors filosofos, molt senyors meus, per servirlos.

de badolins que vos escoltaven, vos vatx censurar que haguésseu defensades ses *escoles sense Deu*, En Ferrer capitá de lladres, incendiari i assassins, i sa *setmana trágica* de Barcelona, i qu' haguésseu pegada una costerada a n-En Maura i a n-En Lacierva? I vos vatx censurar tot axó sense insultarvos, just dient que déyeu *doys*, qu' era mentida que hi haja «frases de la Companyia de Jesús», i acabava demanant a Deu que «donás conexement». I ¿que contestau vos a tot axó després de vint i un dia d' havervosho dit? ¿Quines raons me oposau?

Sa gran «cultura» de N' Ozones.

Demunt *El Ideal* de dissapte passat m' enflocau totes aquexes *raons*: me veniu a dir: «desventurado», «indecente», «infame», «menguado», «fariseisme», «fanático», «baba venenosa», «mala fe», «miserable», «farsante», «insolente», «asno», «hipócrita», «vividor de oficio», «sacamuelas», «charlatán», «cobarde»... Devant aqueixa ruxada de... *raons* tan convinents, tan espatarrants, ¿que voleu que vos diga En Revenjoli? En Revenjoli per questió de bona criansa no hi sap girar sa llengua a n-aquex *vocabulari* vostro tan *pintoresc*, i se limita a rebutjar, ple de fàstic, aqueixa glopada d' insults i de paraules gruxades, que només poren soyar es qui les vomita. ¿I teniu pit, després d' haver *espectorat* tots aqueys gargays, per anar a dir si En Revenjoli ha «rebuda» «instrucció i cultura»? Lo que 's diu vos demostrau haverne rebuda moltat. ¡Vos hi demostrau ben «instruït» per vomitar paraulotes gruxades! Demostrau posseir tot una «cultura» per l' estil de sa que demostrèn ses plasserres i genteta de portat bax. ¡O sa «cultura» de N' Ozones!

2

N' Ozones i es meu nom de guerra.

¿Vol dir vos fa perdre 's corbam que jo firmi, no ab so meu nom propi, sino ab un *nom de guerra*, ab un *nom suposat* ab un *pseudònim*? ¿Es tal volta cap cosa nova axó? ¿E-hu he inventat jo a n-axó de firmar ab un *nom suposat*? ¿Que té de liex firmari? Lo liex seria que, quant m' estrenguessen, de passos, quant qualcú exigís responsabilitats de lo qu' ha dit En Revenjoli, jo fés anques enrera, i digués: *jo no som jo*. I axó es lo que jo no he fet may, Sr. Ozones. Tot Manacor i bona part de Mallorca hu sap qui es En Revenjoli; i, si vos no hu sabeu, poc vos ha de costar aclarirho. I estigau segur que derrera aqueix nom, trobareu una persona de carn i os que vos sostendrá aont se vuya tot quant En Revenjoli haja escrit, i no voltará cap passa per no toparvos. ¿I que us h u figurat, Sr. Ozones?

3

Escessos de llengua de N' Ozones.

¿Que jo som un «farsant»? ¡Veyam si sou capás de senyalar-me'n cap de «farsa» qu' haja fetat! ¡Veyam quines proves teniu de que jo haja fetat ni «representada may cap «farsa»! ¿Vol dir perque no m' agradá es vostro discursot de dia 16 d' octubre, ara jo som un «farsant»?

Me deys que jo «vetx per ont se

vuya *apaches*, *incendiari*, *bandetjats i canalles*. ¿Aont ni quant En Revenjoli dins s' article a que vos referiu, onomená per res *apaches* ni *canalles*? *Incendiari* i *bandetjats* sí que 'n vetx entre 's dexebles d' En Ferrer i d' En Lerroux, perque un i altre predicaven s' incendi, es robó i s' assassinat com arma de sa seua política del dimoni, i en trobaren a l' uf de dexebles: sa *setmana trágica* mos pot guardar de mentir.

4

Quina escola defensa N' Ozones.

Deys que defensáreu «s' escola lliure de dogmes». Si, s' escola lliure i rebellada.

Deys que defensáreu «s' escola lliure de dogmes». Si, «lliure», rebellada contra «es dogmes de Deu» que mostren de fer bonda i d' anar p' es camí de sa lley, d' anar a Deu i el proïsme i fer progressar de bon de veres sa societat p' es camí des bé. S' *escola* que fa tot lo contrari d' axó s' *escola racionalista* o *layca*, aont se crien es criminals, es lladres, ets incendiari, es profanadors de cadàvers, ets assassins de sa *setmana vergonyosa* de Barcelona s' *escola* aont s' aprén s' impiedat, s' odi a n-es germá proïsme, a sa familia i a la Pàtria, axó es «sa escola» que vos, ¡O Sr. Ozones defensau! ¡Bon profit vos fassa, germanet!

5

¿Qu' eren barres d' or o xocolate?

¿I vos arriba es vostro atreviment a negar que diguésseu «es frares de la Companyia de Jesús»? Mirau, idó, lo que vos atribui es vostro paperot *El Ideal* dia 22 d' octubre, plana 3.ª col. 3.ª retxes 31 i 32. Mirauho; homo sant de Deu, i veureu que diu que diguéreu aqueixes paraules: «los frailes de la Companyia de Jesús». Si es ver que no hu diguéreu ¿per que no fèreu rectificar es vostro paperot?

¡I ara mos sortiu que lo que «es jesuïtes» «enviaven dins caxes, desde Panamá, eren barres d' or, embetumades per defora d' una mica de cloveya (*cascarilla*) de xocolate», i que «es Govern espanyol n' embargá una partida per estafa de drets». ¿I com e-hu provau a n-axó? ¿Aont i quant se va fer tal embare? Vos ne guardau com de caure d' especificarho; i acabau per demostrar que *parlau per boca de ganso*, perque m' enviav a un llibrot que deys que corre p' el mon ab so nom de *Pobres Jesuïtes*! ¡Bona hipoteca me treys! ¡Un llibrot ple de mentides i calumnies, escrit per un etzero qualsevol per embianquinar biduins i bobians, genteta qu' abunda tant i tant entre voltros anti-clericals. ¡De manera que axó de «ses barres d' or, embetumades de xocolate» no es que vos e-hu vésseu ni hu presenciásseu! Es que hu heu llégit a n-aquex llibreixo que repartex auiaus de mentides i calumnies a n-es que, si no caminen ab quatre potes, no es que no sien més carronyes que 's qui hi caminen.—I lo bo es que dia 16 d' octubre diguéreu que lo que «es frares de la Companyia de Jesús» «enviaven» «adulterat d' una manera escandalosa», era «xocolate». Pero ara, dissapte passat, mos conta que lo qu' enviaven aquells Jesuïtes, no era «xocolate», sino «barres d' or» «embetumades ab una mica

de camia de xocolate» (-cubiertas de una cascarrilla de chocolate») ¿En que quedam, Sr. Ozones? ¿qu' era «xocolate adulterat escandalosament» ó «barres d' or ab una camia de xocolate per defora», lo qu' «enviaven de Panamá», «es frares de la Companyia de Jesús»? Sr. Ozones, está massa lletx axó de contradirvos d' aqueixa manera.

6

Glòries del Sr. Ozones

¿Vol dir anomenàreu *gloriosa* sa *setmana tràgica* perque «suprimí es convents ilegalment constituïts», qu' En Maura «protegía, faltant ubertament a sa llei»?

¿I ja n-e quina llei faltaven aquells convents, Sr. Ozones? ¿Quina llei prohibia s' existència d' aquells convents? Veyim, digaumoshu, Sr. Ozones, vos qui preteniu tant de sabut i de cames piimes. Es fals i mentida que «es possible» los «suprimís». Es revolucionaris les cremaren més o manco; pero sa pietat des feels ja los ha tornats edificar, i més bé están que no abans de sa *setmana tràgica*. De manera que poc heu avensat es revolucionaris ab aquella cremada: sí. Se demostraren lo que son, uns bons dexebles d' En Ferrer que diu: *Robau, calau joc, matau, vio'au ses novicies*; i es convents s' alsen de bell nou desafiant ses vostres ires, Sr. Ozones.

De manera que per vos, Sr. Ozones, es una *glòria* alló que feren es criminals de sa *setmana tràgica*, de robar, calar foc a ca-d' altri, profanar cadàvers i matar. ¡Vaja quines *glories* que teniu! ¿Vol dir perque vos heu passat p' es carabassot que 's convents de Barcelona estaven *ilegalment constituïts*, es populatje va fer molt bé d' anarlos a cremar? I que dirieu, Sr. Ozones, si demà es clericals de Sóller diguésseu:—*Ses idees des republicans de Sóller son ilegals*, son contràries a sa llei de Deu; idó ¡anem a prendrelos tot quant tenen i llavó los cremarem? ¿Que dirieu, Sr. Ozones, si 's clericals se passaven axó p' es cap, i hu fessen? ¿E-hu trobarieu gens *glorios* a n-axó? ¿Que dirieu a n-es qui vos digués: sí, aquesta feta es ben gloriosa?

No hi ha remey: es republicans sempre sou axí. Contra frares i monjes, tot es permés, tot es *glorios*. Ara en tocarvos a voltros un pel de sa roba, tot son trons i llamps contra 's polissó que s' hi atrevex.

¡h hipócrites! ¡Ah grans belitres! ¡Com es venedissim! Però ¿per quines cinc centes heu d' esser tan devot de sa llei de s' embut? Son frares o monjes? Idó ¡prendreloshu tot i matarlos! Son republicans? Idó ¡feyshu amples, que *de bons venen*, i donauloshu tot, fins i tot sa guinaveta per que vos fassen s' honor d' acorarlavos! Creysme, Sr. Ozones, que 'n feys moltes de riayes es republicans! ¡An grans... *embusters*, vuy dir, partidaris de sa llei de s' embut, ab sa part ample per voltros i s' estreta p' ets altres! ¡Que vos compr qui no vos conex!

7

¿Qu' es axó des testimonis d' En Ferrer?

¿I aont treu cap dir que «per condemnar En Ferrer no bastaven ses acusacions de testimonis inscrits a sa *Defensa*

de Barcelona? I ¿qui ha dit ni dexat de dir tal cosa? No, senyoret, no eren de la *Defensa Social* es testimonis que ab ses seues declaracions foren causa de que fusellassen En Ferrer; eran casi tots republicans com vos. Republicans eren En Francesc Domenech de Masnou, N' Ardid caporal lerrouxista, N' Emilia Iglesias, Retgidor lerrouxista de Barcelona, En M. Jiménez Moya, periodista lerrouxista, En Juan Puig Ventura, President des republicans de Masnou, En Domingo Cases Llibre, batle de Premiá de Mar, N' Antoni Mustarés, Tinent de Batle de Premiá, En Jusep Alvarez Espinosa, Secretari Suplent de Premiá metex, En Calvet amo d' un cassino de Premiá, En Boldomer Bonet anarquista i incendiari. Tots aquests, republicans, i llavó dos soldats de cavalleria (Claudi Sanchez i Manuel Calvo) i D. Francesc Colldefons, corresponsal del *Sigle Futur* a Barcelona, foren es que ab ses seues declaracions motivaren que 's Tribunal Militar condemnás a mort En Ferrer. De manera que entre tants de testimonis sols un n' hi havia de *neo*.

8

¡Es republicans fusellaren En Ferrer!!!

En Ferrer metex en sa seua carta de 1 d' octubre de 1909 a n-En Malatò, un des caporals anarquistes estranjeris, acusava 's lerrouxistes, es radicals, d' esser es causants de sa seua desgràcia. Sa carta aqueixa canta, Sr. Ozones, i En Lacierva dia 8 i 9 de juliol la fregá p' es nas a n-es diputat lerrouxista Emilia Iglesias.— Sí, axó es lo gustós, Sr. Ozones: que voltros republicans ab ses vostres declaracions motivareu es fusellament d' En Ferrer, i ara esqueyn u tant perque 'l fusellaren. Sí, ses declaracions des republicans carregaren es fussels i estiraren es gatet per ferir foc i enviarlo a l' altre mon dins es vall de Monjuich. ¡Ja vos estaria molt millor, Sr. Ozones, un bon callar ab tot axó d' En Ferrer! Si es republicans en tenguesen una micoineua de seny, no 'l retreurien per res a n-En Ferrer. ¡Haverlo fet fusellar, i llavó rossegar es seu cadáver per fer campanyes polítiques i antipatriótiques, fingintse ¡hipócrites! defensors d' ell! ¡Está massa lletx axó, Sr. Ozones!

9

¿Es republicans fent sa causa de France contra Espanya!

Sí, ab tot aquest rebumbori que moiguéreu i encara aquantau sobre 's fusellament d' En Ferrer, no sou més qu' instruments, segurament sense donarvosne conte, d' ets inimics d' Espanya, de certes companyies comercials franceses qu' esploten el Marroc, i qu' han fet i fan tot quant han sabut per deshonorar l' Espanya a n-el Marroc, a fi de dexar la France tota sola allá, i que s' apoderi de tot lo que vulgui.— A n-axó anáva encaminada sa *setmana tràgica* de Barcelona, Manresa, Granollers, Masnou, Calonge; a n-axó anava i va encamida tota sa campanya de republicans i socialistes contra sa Guerra de Melilla i s' acció d' Espanya a n-es nort d' Africa: a fer impossible s' intervenció d' Espanya a l' Africa per que no fassa nosa a la France, per que France s' ho puga fer tot seu. Ja está clar que molts

de voltros, vos un d' ells, Sr. Ozones, no vos ne dau conte; pero de fet axó es lo que feys: ajudar a France contra Espanya. ¡Quina glòria per voltros republicans, Sr. Ozones! ¡Quina... *glòria*! ¡Axó son ses *glories* republicanes! (1)

10

¿Qui va esser que fracassá?

No, Sr. Ozones, no *fracassaren* En Maura ni En Lacierva en lo de Melilla. ¿Com havien de *fracassar* si conseqnieren més que negú s' esperava? Conseqnieren lo qu' Europa no creya que Espanya pogués conseqnieren que 's francesos se posassen gelosos des gran triunt qu' Espanya alcansá a Melilla. Es qui *fracassaren* foreu voltros republicans, que volieu aturar En Maura de fer sa guerra a Melilla, i sa guerra se va fer, i triuntá Espanya contra lo que voltros volieu. Es *fracassats* foreu voltros, senyoret.

11

¿Qui pot curar es mal d' Espanya?

¡I vos atreviu, a dir qu' En Revenjoli no se dol des mals d' Espanya! Se 'n dol més que no vos, Sr. Ozones. Lo que no fa En Revenjoli es tirar demunt ets altres sa somaia des mals d' Espanya. Es mals que vos retreys d' Espanya (pèrdua de ses colònies, falta de mercats, crisis económica, falta d' escoltes, emigració de gent de feyna) no son obra de sa Monarquia, sino en gran part de lo pobre qu' es Espanya i de sa mala política de tots ets partits espanyols, monárquics i republicans; tots en tenim la culpa, qui més qui manco. Sols s' ignorància i s' estupidesa porén sostenir que entrant sa República, tots aquells mals desapareixerien. ¿Tal volta no váreu entrar dia 11 de febrer de 1873? I ¿que féreu? Arrós pe' sa trompa. En lloc de disminuir es mals d' Espanya ab sa República, aumentaren d' una manera feresta, fins a n-es punt que, si En Pavia no vos pega cossa tan prest, Espanya se 'n anava a fons per a sempre; se seria desfeta dins aquells horrors, escándols i oprobis des cantonalisme i de s' indiciplina i desgavell general; ¡ventura de ses botes des general Pavia, que vos feriren a certa banda, i just ab un cop haguéreu de *buydar* més que depressa! ¿O no hu recordau, Sr. Ozones? Sí, sa Nació, cansada; fastigada de voltros republicans, a n-es deu mesos i denou dies d' esser entrats, quant ja havieu espellats quatre Presidents de República (En Figueres, En Pi i Margall, En Salmoron, En Castelar) i dotze o tretze Ministeris; si, Sr. Ozones, sa Nació vos enviá a fregir ous de lloca; vos engigaren com s' engega un criat o missatje que no servex p' es pla ni pe' sa muntanya, i que només es bo per esbutzar pans, i escloveyar sobrasades i tota cosa bona de menjar.

I havent passat lo que passá a Espanya ab sa República l' any 1873, ¿encara tendreu cara, Sr. Ozones, d' arar a dir si sa Monarquia no servex per curar es mals d' Espanya? Poc porá servir sa Monarquia, pero encara servex cent

(1) Es qui vulga veure axó tractat més a pedres menudes, pot lletgir un preciós article del notable periodista S. Cánovas Cervantes que sortí demunt es nostro benvolgut confrare Sóller de 5 del corrent.

voltes manco sa República. ¡A bons gats encomanariem es formatje!

12

Bomba final

¿I aont me veniu ara, Sr. Ozones. dient que «vos proposau» de «passar a Manacor», defiantme a tenir «una reunió pública i contradictòria», aont jo «espo-si» es meus «projectes i idees inquisitorials contra 's republicans», i vos me «combatreu un per un tots es meus càrrecs, arguments i idees»? ¡Sí que 'n tenu de coratje, Sr. Ozones! Mirau, per part meua, poreu venir a Manacor, en voler, i fins vos hi poreu mudar, i al manco fariu tertulia a n-En Jimenez Moya, que diuen qu' está tan tot-solot dins es seu cassino. Ara si volcu venir per sebre quin son es meus «projectes i idees inquisitorials contra 's republicans», sou ben escusador des viatje. Ara metex les vos diré: Es meus «projectes envers des republicans», son posarlos en solfa totes ses barbaritats que diguen en públic contra l' Església i contra Espanya. I estic resolt a posarlesvos en solfa, no a cap reunió pública ni privada a Manacor o a Sóller o a Ciutat, sino per escrit, devant tot Mallorca, senzillament per que tothom se 'n puga aprofitar. No me basta a mi safalcarvos devant una reunió de gent a Manacor ni a cap altra banda. Ja que hi som, vos vuy safalcar devant tot Mallorca, posant a n-es seu lloc ses coses que voltros republicans embuyau i desbaratau. I estic dispost a fer axó mentres Deu me conserv sa salut i es delit com fins aquí (gracies mil n' hi sien dades), i mentres persones que saben més que jo i a n-e qui jo dec atenció i altres coses, tróbiguen que convé a l' Església de Deu que jo seguezca tal tasca. I vos fas avinent, Sr. Ozones, i ab aquesta me despedesc de vos per avuy, que jo ab so posarvos en solfa ses barbaritats, doys i virollades que 's republicans entafarran contra l' Església i contra Espanya, e-hi pas un gust fora mida, e-hi xal. e-hi engrex, i hi pec uns panxons de riure que no us ho poreu figurar. Vos ho dic p' es vostro govern, Sr. Ozones. De manera que si vos anau de pop, estigau segur que no m' acabareu sa corda, axó mentres Deu me conserv salut i delit com fins aquí. ¿Estám, Sr. Ozones? ¡Fins una altra! ¡Ab Deu siau!

Gacetillas

Camperes, es título de un tomito de hermosas poesias, elegantemente impreso en la imprenta de «Ca-Nostra» de Inca, su autor D. Pedro de Alcantara Mulet Reinés.

Agradecemos á dicho señor el ejemplar recibido, y deseamos no sean las últimas poesias que nos de á conocer.

A la edad de cuatro años y despues de dieciseis dias de penosa enfermedad voló al cielo la niña Catalina Ferrer y Ferrer, hija de nuestro amigo el teniente de infantería D. Gabriel, que reside actualmente en Ibiza.

Reciban sus afligidos padres nuestro mas sentido pésame.

La Cova del Drach

Dins un palau d' alabastre,
riquíssim, no fet de mans,
aont no arriba ni rastre
de llum ni renous humans;

dellá l' estany qui s' interna
pel coval-encantador,
dissipa la nit eterna
una màgica claror.

Quina llàgrima d' estrelles
pogué filtrar allà dins,
qu' il·lumina meravelles
dignes de célichs jardins?

L' estrella qu' allà il·lumina,
com topaci resplandent,
sobre l' aigua cristalina
la porta un cisne vivent.

Cisne de negre plomatge
allà habita per-encant,
y en la pau d' aquell paratge
aixeca a voltes un cant.

Pot ser l' ha sentit d' enfora
com un harpegi perdut
algun viatger qu' explora
la cova, admirat y mut...

Mentres l' estel qu' enlluerna
aquell cisne portará,
el Drach rey de la caverna
devorarlo no podrà.

Y bé prou l' engoliria
tal monstre, fill de la por,
qu' aborrint llum y harmonia
guarda inútil son tresor.

Guarda l' anell del misteri,
la clau del adormiment,
y conserva en casiveri
una princesa innocent.

Dorm el Drach ab son feixuga
a un recó fosch allargat;
peró apenes res balluga,
ja se desperta irritat.

D' una sona més llarga y forta
dorm la princesa gentil,
talment com estàtua morta
dins son màgich camaril.

Aprop d' ella el Cisne canta
y l' aigua del gorch remou;
mes ella ni ab la complanta
ni ab les ones se con mou.

Inmòvil jeu, y pels ríços
que li penjen del capsal,
l' adornen ja 'ls degotiços
d' una corona fatal...

Sols ella 's despertaria,
sortint del obscur poder,
si 'l Cisne, lo qu' era un dia
bell home tornava a ser.

Mes per tornar ser lo qu' era
el Cisne negre del llach
necessita la derrera
gota de sanch d' aquell Drach

¿Quin cavaller, com Sant Jordi,
matará 'l Drach indolent
y, fent que 'l món s' en recordi,
romprá aquell encantament?

MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PRE.

De com el dimoni comprá un ruch

Es ruchs de llet son molt corredors.
No hi ha altre bestiar que com ma-
ma, correga tant.

Peró, com més grossos tornan, manco
corren, y arriban que no hi ha ningú
que no los guany.

El dimoni, ab tants de bulls com du,
no se 'n era adonat d' axó, y li costá des
pebre una vegada,

Va esser qu' un die me veu un ruch
de llet que com que no tengués repós; y
hala corregudes d' un vent, y fues d' un
altre; y llavó que bronía de falaguer que
travessava. Era lo meteix d' un llonzi.

—¡Vaja un animalet corredor! diu el
dimoni, posant forqueta per mirarlo-se
una estona. Y ¿que será aquest animal
a un cos, en esser fet de tot, si ara que
mama fa axó? ¡No ht haurá cavall que
no sefalch! ¡Es més corredors no més el
veuran partir!... ¡Se 'n durá totes ses jo-
yes!... Hey ha un negoci que fer ab ell:
me convé comprarlo.

El compra, y el paga ben salat.
Li dona menjar a voler, y cada die el
treya a fer una volta, y ben alerta a can-
sarlo.

Axí meteix notá que, com més anava,
com que tornás més fexuch de potes;
peró lo qu' ell deya:

—Es que s' animal té conexement, y
se vol estalviar per quant sia s' hora.

Com va creure que s' animal ja era
fet de tot, el treu en es cos a unes cor-
regudes que hi hagué per una festa molt
grossa; y ¿que me 'n direu?

Des cavalls no n' hem de parlar si li
guanyaren: no més los va veure partir.

Llavó vengueren ses mules y es muls.
y n' hí va pendre lo meteix.

Fins y tot ses someres li donaren es
brou.

Com el dimoni ho va veure, dexa en
banda s' ase, y ho doná a ses camés, y de
d' allà, tayant claus y tirant carrerans
de carretades de llamps y pestes.

Ventura que no n' hi hagué cap que
feris.

¡Pobres de noltros si, no n' esguerrás
tantes!

Antoni M.ª Alcover, Pre.

Farmacia Cortés

MERCADAL, 2.

Se necesita en dicha
farmacia un muchacho de
unos catorce años que se-
pa leer.

Se desea
vender un caballo, guar-
niciones y carretón en
buen estado.

Para informes en esta
redacción.

"La Central,"

Sombrerería de

Juan Gual

En este establecimiento se encontrarán
sombreros de todas clases á los siguientes
precios:

Sombreros de fieltro de 2 á 12 pesetas; som-
breros para sacerdote de 8 á 25 id; hongos de
6 á 12 id; gorras de 1 á 4 pesetas.

PLAZA DEL CONDE DE SALIENT, 2

Manacor

SE NECESITA

un muchacho de 10 á
12 años para trabajar
en la imprenta de este
periódico.

Para informes, esta mis-
ma imprenta.

DISPONIBLE

Cuevas dels Hams

Ilumbrado eléctrico—2 carruajes gratis, llegada de trenes

MANACOR—Mallorca

🍷 Precio de entrada 🍷

Una ó dos personas, 5 pesetas.

Por cada persona que se añada, 2'50 pesetas.

Por niños menores de 10 años, que no sean de pe-
cho se abonará, 1'25 pesetas por cada uno.

Cocina "LA ECONÓMICA,"

Son las mejores por ser las más cómodas, las que
consumen menos y las mas baratas.

Se hallan de venta en la cerrajería de

Francisco Vadell Ramonell

Plaza de la Iglesia número 6

Mallorca Manacor

Esta casa ofrece además tuberías de todas clases,
con gran rebaja de precios.

Ventas al contado y á plazos.